

30.11.2021

Asia/4

§ 189

Liikuntapalvelukokonaisuuden palvelustrategia

HEL 2021-012970 T 00 01 01

Päätös

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Asian aikana kuultavina olivat liikuntapaikkapäällikkö Petteri Huurre ja kehittämisasiantuntija Inari Penttilä. Asiantuntijat poistuivat kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Nina Miettisen ehdotuksesta.

Esittelijä

liikuntajohtaja
Tarja Loikkanen

Lisätiedot

Inari Penttilä, kehittämisasiantuntija, puhelin: 310 21606
inari.penttila(a)hel.fi

Liitteet

1 Liikunta_Palvelustrategia_liite_30.11.2021 lautakunta

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta hyväksyy liikuntapalvelukokonaisuuden palvelustrategian liitteen 1 mukaisesti.

Esittelijän perustelut

Palvelustrategiatyön lähtökohdat

Helsingissä on laaja ja monipuolinen kulttuurin ja vapaa-ajan mahdollisuuksien tarjonta. Kuntalaisille, matkailijoille, yrityksille ja muille yhteisöille palveluja tuottavat esimerkiksi Helsingin kaupunki, yleishyödylliset yhteisöt, yritykset, korkeakoulut sekä Suomen valtio. Nämä kaikki muodostavat yhdessä helsinkiläisten kokemuksen kaupungissa olevista vapaa-ajan mahdollisuuksista.

Kuntalain (410/2015) mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla. Kunta on vastuussa palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä, tuottamistavasta, tuottamisen valvonnasta sekä viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä.

Kunnan velvoitteista kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan vastuualueilla säädetään kuntalakea tarkemmin muun muassa laissa yleisistä kirjastoista (492/2016), laissa kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019), museolaissa (314/2019), teatteri- ja orkesterilaissa (730/1992), laissa taiteen perusopetuksesta (633/1998), liikuntalaissa (390/2015). Kulttuurin ja vapaa-ajan palveluille ei kuitenkaan ole olemassa selkeää, esimerkiksi lainsäädäntöön pohjautuvaa, kuntalaiskohtaista mitoitustavustusta.

Nykyinen kaupungin ja muiden palvelutuottajien työnjako on sekä syntynyt historian tuloksena, että muuttuu jatkuvasti tarpeiden ja kysynnän perusteella. Palvelustrategiatyö käynnistettiin, jotta kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan rooli palvelutuotannossa on sekä kaupungille itselleen että kumppaneille ja muille toimijoille selkeämpi. Palvelustrategiatyö on rajattu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan vastuualueelle eli kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluihin. Palvelustrategia auttaa kaupunkia suuntaamaan voimavarojaan ja kehittämään henkilöstönsä osaamista sekä auttaa muita toimijoita suunnittelemaan toimintaansa.

Palvelustrategian suhde muihin päätöksiin

Kussakin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan palvelukokonaisuudessa toteutettavien palvelujen tavoitteet määritellään eduskunnan päättämässä lainsäädännössä, kaupunginvaltuuston hyväksymässä strategiassa sekä kaupunginvaltuuston päättämässä hallintosäädännössä. Palvelukokonaisuuksien tarkemmat tehtävät määritellään toimialajohtajan päättämässä toimintasäädännössä.

Palvelujen määrä ja käytössä olevat voimavarat määritellään vuosittain toiminnan ja talouden suunnittelussa eli kaupunginvaltuuston hyväksymässä talousarviossa ja kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan hyväksymässä tulosbudjetissa.

Palvelustrategialla otetaan ensisijaisesti kantaa siihen, miten kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala osallistuu tai ei osallistu palvelutuotantoon. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalla on toimivalta ohjata kaupungin itse tekemiä palvelutuotantoja, palveluostoja, yhteistyöhankkeita ja avustustoimintaa. Palvelustrategiassa tehdään myös rajauksia, joilla suljetaan tietty toiminta kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan oman toiminnan ulko-

puolelle. Kaupungilla ei kuitenkaan ole toimivaltaa päättää muiden toteuttamasta toiminnasta.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan osallistuminen palvelutuotantoon

Kulttuurin ja vapaa-ajan palveluntuotannon periaatteet on määritelty osana Kulttuurin ja vapaa-ajan palveluverkon suunnitteluperiaatteet päätöstä (kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 14.1.2020, § 3). Toimiala voi tuottaa palveluita neljän eri palveluntuotantovaihtoehdon avulla, joko omalla tuotannolla, ostopalveluina, yhteistyönä tai avustustoiminnan avulla. Kulttuurin ja vapaa-ajan palveluiden tuotantotapoja ohjaavat seuraavat periaatteet ja käytännöt.

Toimiala tuottaa oman tuotannon avulla palvelut, jotka on yksiselitteisesti annettu lainsäädännön tai muun ohjausvallan mukaisesti kaupungin itse tuotettavaksi. Muissa tapauksissa toimiala arvioi aina tapauskohtaisesti oman tuotannon osalta palveluntarpeen ja roolinsa toimijakentällä. Toimialan omassa tuotannossa toimialan henkilöstö tuottaa palvelun.

Ostopalveluina tuotettavien palveluiden osalta kaupunki valitsee määrittelemäänsä tarpeeseen palvelun toteuttajan esimerkiksi kilpailutuksen avulla. Kaupunki ostaa palvelun ja kattaa sopimuksen mukaisen palvelun kustannukset. Palvelun tuottajalla on vastuu palvelun laadusta ja toteuttamisesta.

Yhteistyössä toteuttavien palveluiden osalta toiminnan tavoitteet ja tehtävät määritellään yhteistyösopimuksessa. Kustannukset katetaan yhteisesti. Rahallinen yhteistyö perustuu vastikkeisiin. Yhteistyöprojektit ovat määrämittäisiä ja niillä on selkeä omistajuus- ja ohjausrakenne toimialan sisällä. Yhteistyöprojektit arvioidaan säännöllisesti.

Avustustoiminnan osalta kaupunki määrittelee yleiset ehdot avustamiselle lainsäädännön mukaisesti. Toimija määrittelee toiminnan omista lähtökohdistaan ja hakee sille avustusta kaupungilta. Avustus ei kata kaikkia toiminnan kustannuksia. Avustamiseen ei liity vastikkeita.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialasta itsenäisesti tuotettavien palveluiden osalta toimijat määrittelevät toiminnan omista lähtökohdistaan ja kaupunki ei tue toimintaa taloudellisesti. Kaupungin rooli on mahdollistaa itsenäisten toimijoiden palveluita ja toimintaa, esimerkiksi kaavoituksella, suunnitteluvaramuksin, lupien ja neuvonnan avulla. Edellytyksenä on toiminnan laillisuus ja yleisten normien ja säädösten noudattaminen.

Valmistelu

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta hyväksyi 14.1.2020 kokouksessaan kulttuurin ja vapaa-ajan palveluverkon suunnitteluperiaatteet. Palvelustrategiatyö vastaa palveluverkon suunnitteluperiaatteiden toimenpidesuositukseseen, jossa kehoitettiin linjaamaan kaupungin roolia palveluntuottajana (Kulttuurin ja vapaa-ajan palveluverkon suunnitteluperiaatteet, toimenpidesuosituksiset, liite 3).

Kaupunginvaltuusto päätti 27.11.2019 osana Helsingin kaupungin talousarviota vuodelle 2020 kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan sitovaksi tavoitteeksi palvelustrategiatyön, jossa palvelukokonaisuuksittain kuvataan, ketkä muut tuottavat oman sektorin palveluja tai toimintaa ja mikä on kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tehtävä palveluntuottajana. Työ viivästyi koronapandemian vuoksi ja palvelustrategia asetettiin 17.2.2021 kaupunginvaltuuston päätöksellä sitovaksi tavoitteeksi myös vuodelle 2021.

Palvelustrategiatyön valmisteluun on osallistettu kumppanikenttää haastatteluiden sekä kumppanikyselyn avulla. Kumppaneiden näkemykset ovat ohjanneet työn valmistelua. Työn omistaja on toimialajohtaja, ja palvelukokonaisuuksien päälliköt vastaavat omien palvelukokonaisuuksiensa palvelustrategioista. Työtä on ohjannut palvelukokonaisuuksien johdosta muodostunut ohjausryhmä ja valmistelua on tukenut projektipäällikkö ja projektiryhmä. Liikunnan, kulttuurin ja nuorisopalvelukokonaisuuden kumppanuusyksiköt ovat valmistelleet projektityöntekijän tuella toimialayhteiset avustamisen periaatteet. Työtä on esitelty kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalle 19.1.2021 lautakunnan kokouksessa ja iltakoulussa 4.5.2020.

Palvelustrategia on täsmentänyt liikuntapalvelukokonaisuuden ydintehtäviä. Palvelustrategiaa on liikuntapalvelukokonaisuudessa työstänyt palvelukokonaisuuden johtaja, palveluiden ja liikkumishojelman päälliköt sekä palvelustrategian projektiryhmän asiantuntijoista muodostunut työryhmä. Liikuntapalveluiden esihenkilöt ovat osallistuneet palvelustrategian valmisteluun ja aineiston keruuseen.

Liikuntapalvelukokonaisuuden rooli Helsingin liikkumisen, liikunnan ja urheilun palveluissa

Liikuntapalvelukokonaisuudessa on palvelustrategian avulla täsmennetty työn ydintehdävät sekä määritelty liikuntapalvelukokonaisuuden rooli ja työnjaot palveluiden tuottamisen tapojen osalta.

Ensimmäinen liikuntapalvelukokonaisuuden ydintehdävistä on edistää arki- ja hyötyliikkumista helsinkiläisten elämäntapana lisäämällä ymmärrystä arki- ja hyötyliikkumisen merkityksestä ja mahdollisuuksista. Tehtävässä keskeistä on tiivis yhteistyö kaupunkitasolla sekä ulkoisten sidosryhmien että tutkimuslaitosten kanssa. Asiantuntemuksellaan lii-

kuntapalvelut edesauttaa kaupunki- ja arkiympäristöjen kehittymistä liikkumista suosivaksi. Tämä tehtävä on tullut liikkumishjelman myötä uutena kokonaisuutena toimialan palveluihin.

Toinen ydintehtävistä on omaehtoisen liikunnan lisääminen Helsingissä. Ulkoilureittien, ulkoilualueiden ja lähiluonnon sekä merellisten palveluiden houkuttelevuutta ja saavutettavuutta kehitetään kestävällä tavalla. Helsingiläisiä kannustetaan ja ohjataan omaehtoisen liikunnan pariin yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Tehtävä edellyttää tiivistä yhteistyötä etenkin kaupunkiympäristön toimialan kanssa.

Kolmas liikuntapalvelukokonaisuuden ydintehtävä on organisoidun liikunnan ja urheilun suosion kasvattaminen parantamalla harrasteliikunnan sekä kilpa- ja huippu-urheilun toteuttamismahdollisuuksia Helsingissä. Liikuntapalvelukokonaisuus ylläpitää ja kehittää liikunnan olosuhteita yhteistyössä seurojen ja yritysten kanssa. Liikuntapalvelukokonaisuus kohdentaa liikuntapalveluita kaupunkilaisille saavutettavasti ja houkuttelevasti. Liikunnan kansalaistoimintaa tuetaan olosuhteiden ylläpitämisen lisäksi avustuksilla.

Liikunnan olosuhteet ovat keskeinen tehtävä kaupungin liikuntapalveluille. Liikunnan olosuhteiden yllä- ja kunnossapitäminen sekä kehittäminen yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan sekä seurojen ja yksityisten toimijoiden kanssa on avainkysymys kaikkien kolmen ydintehtävän onnistumisen kannalta.

Liikuntapalvelukokonaisuuden työnjaon kehittämiskohteet ja selvittämishankkeet

Liikuntapalvelukokonaisuuden rooli liikkumisen, liikunnan ja urheilun edistäjänä vaatii lähtökohtaisesti tiivistä ja jatkuvaa yhteistyötä toimijaverkoston ja kumppaneiden kanssa. Tiivistyvä ja kasvava kaupunki sekä uudet liikuntamuodot ja -lajit tuovat esille eri-ikäisten liikunnan ja urheilun harrastamisen tarpeita ja vaatimuksia liikuntapaikkarakentamiselle.

Kaupunkiympäristön toimialan kanssa yhteistyössä toteutettava lähiliikuntaohjelma linjaa olosuhteverkoston kehittämistä. Kaupungin tulee myös huolehtia, että lähiluontoalueet ja ulkoilureitit säilyvät tiivistyvässä kaupungissa kaupunkilaisten käytössä.

Yhteistyö seurojen ja järjestöjen kanssa on vakiintunutta ja seurat ovat muodostaneet Seuraparlamentin, joka kokoaa seurojen näkemyksiä yhteen ja toimii liikuntapalveluiden kanssa tiiviissä yhteistyössä. Arki-liikkumisen yhteistyökenttä on vasta muotoutumassa. Myös sote-uudistus voi tuoda liikuntapalveluille uudenlaisia tehtäviä ja yhteistyökumppaneita.

30.11.2021

Asia/4

Liikuntapalvelukokonaisuudessa joudutaan priorisoimaan liikuntaolosuhteiden ylläpitoa ja kehittämistä sekä tukea liikuntaseuroille vallitsevien määrärahojen puitteissa. Kasvavan ja moninaistuvan kaupungin tarpeet tulee jatkossa huomioida myös liikuntapalvelukokonaisuudelle suunnatuissa määrärahoissa.

Liikuntapalvelukokonaisuuden palvelustrategian liitteessä on kuvattu työnjaon kannalta keskeiset kehittämiskohteet ja selvittämishankkeet seuraaville vuosille.

Esittelijä

liikuntajohtaja
Tarja Loikkanen

Lisätiedot

Inari Penttilä, kehittämisasiantuntija, puhelin: 310 21606
inari.penttila(a)hel.fi

Liitteet

1 Liikunta_Palvelustrategia_liite_30.11.2021 lautakunta

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano